

CESTE IN ŽIČNICE

Več podpore, tudi s strani planinske organizacije, je dobil projekt Triglavske žičnice, ki naj bi »aktiviziral brez škode za prirodovarstvene, estetske, čustvene in druge interese doslej planinsko in turistično skoraj docela povsem neaktiven in zaradi slabe oziroma dolgotrajne dostopnosti zanemarjen predel Zgornje Krme in okolice Staničeve koče« (PV 62:368, 1962). »S tem bi pridobili kvalitetna visokogorska smučišča, istočasno pa bi gorski svet odprli širšim ljudskim množicam in jim tako ob vsesplošnem pomanjkanju časa prihranili dolgotrajni in naporni dostop do višin. Smučišča s skupno površino nad 5 kvadratnih kilometrov bi s večjim delom ležala v nadmorski višini nad 2200 metrov in bi omogočala smuko od novembra do maja.«

Nova cesta bi skozi Radovno in iz Mojstrane vodila turiste, planince in smučarje do spodnje postaje nihalne žičnice v Krmarici (994 m). Ta napajalna žičnica bi dovažala in odvažala turiste v osrednje območje, točneje do postaje na Apnenici (2020 m), kjer bi bila restavracija in hotel. Od Apnenice bi v obliki kraka potekali dve nihalni žičnici: prva do Kredarice (2510 m), druga pa prek Rži do Staničevega doma (2320 m). V končni fazi bi obe skrajni postaji povezali z nihavno žičnico v sklenjen krožni sistem. Poleg tega bi postavili še sistem sedežnic: iz Zgornje Krme (Polje, 1520 m) do Apnenice, iz Apnenice na pomol Rži (2335 m) ter iz kotla nad Pragom do Rži. Na ledeniku bi bila montirana vlečnica. Na najvišji točki ob zgornji postaji na Kredarici bi bila restavracija s teraso, priključena pa bi bila hidrometeorološka postaja. Program je podrobneje predstavljen v Turističnem vestniku 14:259–271, 1966.

Seveda se načrtovalci tedaj niso ustavili samo pri omenjenih projektih. Sanjali so o kompleksnem sistemu, ki bi se od Triglavskih žičnic in

centra na Velem polju nadaljeval prek Hribaric v smeri proti Komni in Krnu.

SREČA, DA NI BILO DENARJA

Ideje je bilo veliko, sreča pa je, da zaradi porajajoče se naravovarstvene zavesti in finančne neizvedljivosti te ideje niso bile uresničene. Uresničitev je na prvi pogled sicer obetala velike dobičke od turizma, dolgoročno pa bi pomenila trajno uničenje gorskih in nemalokrat tudi dolinskih ekosistemov. Izgradnja cest, žičnic, smučarskih prog, obratovanje visokogorskih gostinskih objektov, močno koncentriranje ljudi in nevarnih snovi, vse to bi imelo velike posledice za gorsko okolje, o čemer pa sem pisal že v lanskih številkah (PV 90:197–201 in 529–533, 1990).

Glede na neugodno oblikovanost naših gora, neugodne klimatske razmere in glede na vednje o vseh škodljivih posledicah gradnje in obratovanja smučišč in visokogorskih centrov je nedopustno investirati v gradnjo novih smučišč v naših gorah. Bolje bi bilo v okviru obstoječih smučarskih centrov poiskati primernejše rešitve (sanacija, tehnične izboljšave, umetni sneg...). To vsekakor ni krič proti napredku, je le upor proti pohlepu po dobičku, proti tehnokratskim apetitom, proti nevednosti in pomanjkanju občutka za kulturne in naravne vrednote. Našim prednikom zaradi tedanje nevednosti še lahko opravičimo megalomanske načrte v gorskem svetu, nam pa zaradi obširnega vedenja o možni ekološki škodi takšnih posegov vnuki ne bi mogli oprostiti.

Namen opisovanja in predstavljanja starih idej in načrtov ni propagiranje le-teh, temveč naj služi kot opomin, kot dokaz nekdanjih stranpoti in zablod, predvsem zato, ker stare ideje ponekod ponovno silijo na plano (Mladina 27. 11. 1990).

INTERVJU PLANINSKEGA VESTNIKA: ANTE MAHKOTA

PLEZANJE K ZVEZDAM

MARJAN RAZTRESEN

V privatni založbi Mont je tik pred slovensko-jugoslovansko vojno kot prva knjiga izšla druga, dopolnjena in popravljena izdaja »Sfinge« Anteja Mahkote, vrhunskega slovenskega in evropskega alpinista šestdesetih let in zdaj lastnika te založbe. V tej debeli knjigi, ki je pred dobrimi desetimi leti doživela prvo izdajo pri Cankarjevi založbi in je bila kmalu razprodana, avtor popisuje del slavne slovenske alpinistične zgodovine, ki jo je soustvarjal s soplezalci, od katerih je večina odšla v večnost. Ob izidu te knjige smo se pogovarjali z avtorjem o knjigi in času, ki ga popisuje.

– Po generaciji alpinistov, ki so goro personificirali, ste prišli vi, zabili v steno kline in splezali najtežje smeri.

»Zame bi bilo mogoče reči, da sem bil prvi, ki je dobesedno iz plezalnega vrta na Turncu v šmarnogorski Grmadi šel kar v stene. Pred tem sem sicer ogromno hodil po hribih s fanti iz gimnazije, ki smo se podili vsepovsod (med njimi je bil tudi **Jože Mušič**, ki je lani objadral svet), tudi s kolesi; enkrat po maturi smo se s kolesi iz Ljubljane odpravili na Ohrid, prek Čakorja in drugih prelazov; kolo sem nesel na rami celo na Lovčen. Ko sem prišel na fakulteto, sem spoznal **Aleša Kunaverja** in **Toneta Jegliča**, ki sta že prej plezala, pa sem začel z njima hoditi na Turnc: najprej zaradi fotografiranja, ker sem se takrat veliko ukvarjal s tem in so se mi zdeli motivi od tod zanimivi – in tako sem prišel v to skupino in na Turncu začel za tiste čase zelo resno trenirati, se pravi plezati dvakrat do trikrat tedensko – tam in na Šancah na ljubljanskem Gradu. **Marko Dular**, ki je začel

Ante Mahkota leta 1991

leto pred menoj plezati, je takrat ostal brez plezalskega partnerja – in tako sem šel direktno iz Turnca v Rumeno zajedo v Koglu, ki je takrat veljala za izredno težko plezarijo.«

PRVI ALPINISTI – ŠPORTNIKI

– *To je bilo za tiste čase skoraj bogokletno, kajne?*

»Pred tem so se alpinisti postopno razvijali v hribih. Že pred vojno so sicer tudi trenirali na Turncu, vendar so zelo postopoma zoreli v gorah in v stenah. Jaz pa sem dobesedno padel iz Turnca v težke stene, kar se je takratni srednji generaciji zdelo popolnoma nezaslišano; še celo eni generaciji pred mojo, **Levsteku** in **Kilarju**, na primer, se je zdelo, da je tak razvoj nenormalen in da tako ne more biti. Ko sva z Alešem že kar tisto ali naslednje leto pozimi splezala Dolgo nemško smer v Triglavski severni steni, so ta podvig javno komentirali tako, da alpinisti, ki tako hitro pridejo, tudi enako hitro odidejo.«

– *So s tem mislili, da odidejo v onostranstvo ali iz alpinizma?*

»Mogoče tudi v onostranstvo, predvsem pa iz hribov in iz alpinizma. Zdelo se jim je, da je to prehudo in da je to za naenkrat prevelik zalogaj. Deloma so morda celo imeli nekoliko prav; ko sem prišel iz svoje prve prave stene, iz Rumene zajede, nizke stene, visoke komaj kakšnih 200 ali 300 metrov, sem bil kakšna dva dni čisto lepo tiho. Potem pa je šlo iz stene v steno in iz smeri v smer – in potem sva šla z Dularjem plezat v Avstrijo; to stvar sem začel jemati zelo zares in sem velik kos svojega življenja posvetil temu.«

– *Bili ste torej predstavnik drugačne generacije alpinistov: čez steno ste hoteli skorajda za*

vsako ceno; v skalo ste nabili klinov in tako zlezli čez, poleg tega pa ste bili še dobro trenirani.

»To pa ni čisto res! Morda drži, da so bili alpinisti iz prejšnjih generacij manj trenirani od nas, treniranje pa je zelo pomagalo kompletnemu razvoju celotnega slovenskega alpinizma. Tudi mi smo hoteli plezati karseda brez klinov; zelo nečastno se je tudi nam zdelo, da bi ga zabili tam, kjer ga kdo drug pred nami ni zabil, če je šlo za ponovitev. Normalno smo sicer varovali in tehniko dobro obvladali, vrtanje pa je bilo nasploh nekaj takega, za kar je veljalo, da se v hribih v glavnem ne sme delati.«

– *Pa ste vendarle delali!*

»V vsem svojem življenju sem zavrtal dva klina, in sicer v Sfingi. Pa še tistih dveh morda ne bi, če ju ne bi imel s seboj.«

– *To se pravi, da ste predvsem s treniranjem dosegli več kot generacija pred vami.*

»Da, s tem in z drugačno filozofijo: celo postavljali smo se s tem, da smo športniki (jaz sem, na primer, to vsekoli razglašal), in se prepirali o tem; sam sem trdil, da je plezanje šport, čeprav sem pozneje spoznal, da je poleg tega še marsikaj drugega zraven, in to je bil velik preskok. Aleš Kunaver je zrasel iz tradicije, ker je bil iz take družine, Marko Dular pa je bil že tak kot jaz; tudi kar precej poznejših alpinistov je ostalo tradicionalistov. Pozneje pa smo videli, kam je šel razvoj.«

ŽELJA PO GORSKEM VODNIŠTVU

– *Začeli ste pravzaprav pozno.*

»Niti ne, z 19 leti, kar je bilo za takratne čase čisto normalno (čeprav zdaj morda začenjajo športno plezati prej). Veliko prej začeti resno plezati po mojem mnenju niti ni zelo pametno; zdi se mi, da mora biti človek za takšno početje že kar zrel.«

– *Ko pa ste začeli, ste to zelo resno počenjali, tako resno, da je bila dolgo časa vaša želja, postati gorski vodnik.*

»V nekem obdobju sva se skupaj z Milanom, sedanjim doktorjem fizike **Milanom Scharo** iz ljubljanskega Inštituta Jožef Stefan, takrat fenomenalnim plezalcem, odločila takole: če hočeva biti svetovni klasi, tega ni mogoče delati poleg vsega drugega. Takrat sem jaz pustil študij, čeprav sem se pozneje k njemu še vrnil, Šarič, kot smo ga klicali, ki je bil kemijski tehnik, je pustil službo, in sva začela tako, kot delajo najboljši zdaj; zjutraj sva tekla, potem sva plezala in spet drugače trenirala. Mislim, da dotlej nihče v alpinizmu pri nas ni tako resno in intenzivno treniral. Potem sva šla v Chamonix in v Sfingo, pa nama ni nič uspelo, ker je bilo izredno slabo vreme – in takrat je Šarič rekel, da je vendarle prehudo, ko se tako zelo trudiva, ko nimava dobesedno nobenega denarja in ko si dava izdelovati skoraj vso opremo sama (kovači so nam kovali in šivilje so nam šivale), saj ni bilo doma mogoče skoraj nič kupiti, v tujino pa je bilo izredno težko priti. Vpisal se je na Univerzo, bliskovito diplomiral in naredil fakulteto kariero, jaz pa sem po razočaranjih, ko sva se tako trudila in tisto leto pravzaprav

nič izjemnega dosegla, natolkel toliko izpitov, da sem se na strojni fakulteti lahko vpisal v četrti letnik in mi ni bilo treba iti k vojakom. Šel sem delat v Nemčijo in ko sem se vrnil, sem začel plezati čisto zares, šel v Himalajo in še kam drugam.«

– *Nekaj časa pa ste se hoteli z gorskimi vodništvom ukvarjati čisto poklicno.*

»Da, v nekem obdobju. Vendar nisem nikoli mislil biti tak gorski vodnik, ki bi iz dneva v dan vodil turiste na Mont Blanc. Hotel sem biti te vrste vodnik, da bi vodil le redke zelo bogate kliente na posebne ture, predvsem pa bi pisal knjige in imel predavanja. Dolga leta sem v resnici imel nekega znanega tovarnarja, ki sem ga veliko vodil po hribih, da sem imel devize za plezanje po tujini.

HOTELI SO BITI NAJBOLJŠI

– *Zgledovali ste se po gorskih vodnikih iz Centralnih Alp, iz Chamonixa ali Zermatta, na primer, saj pri nas takšnega gorskega vodništva, kot ste si ga zamislili, takrat ni bilo.*

»Tukaj je imela name zelo velik vpliv **Nadja Fajdiga**, ki je bila zaljubljena v hribe (pa je kljub temu naredila lepo kariero in je bila asistentka na Univerzi), ki je to forsirala in ki je vseskozi hotela biti najboljša alpinistka na svetu (in je lep čas tudi bila). Bila je ves čas prepričana, da z majhnimi pogledi ni mogoče doseči nič velikega, da se moraš zgledovati po najboljših, če hočeš biti najboljši, ker drugače pač ne gre; biti najboljši v Ljubljani, je rekla, pravzaprav ni nič posebnega, zelo krasno pa je biti v Chamonixu, na primer, tretji. Nekoč sva se o tem pogovarjala z **Mirom Cerarjem**, ki sem ga občudoval prav zaradi tega, ker je bil že pri nas izredno dober, pa je kljub temu hotel biti še boljši in se je začel primerjati z najboljšimi na svetu in tekmovali z njimi. Problem naše generacije je namreč bil, da si bil pri nas nenadoma najboljši, kar je bilo za takratne razmere že tako v redu, da bi bil človek lahko s tem že kar zadovoljen. Ko, na primer Cerar, doma ni imel konkurence, pa je hotel še dalje in še višje, se je začel ozirati po širnem svetu in se primerjati z najboljšimi.«

– *Takrat, ko ste hoteli biti najboljši med najboljšimi, ste spoznali vrsto zelo znanih ljudi, med njimi **Lionela Terraya**, **Maurica Herzoga**, **de Gaullovega ministra za šport in mladino**, **Wolf-ganga Stefana**, ki je kot prvi splezal vse tri »probleme Alp«, severne stene Eigerja, Matter-horna in Grandes Jorasses. Kako so vas gledali kot človeka iz takratnega vzhodnega, komunističnega bloka?*

»Popolnoma enakovredno. Zelo dobro govorim nemško, Nadja je govorila vse jezike, ki se govorijo v Alpah, pa so naju jemali čisto kot sebi enaka. Vendar se do naju niti niso obnašali čisto nič prizanesljivo. Terray in še nekateri, predvsem Francozi, ki so takrat prišli z Anapurne in so bili tudi deset let starejši od mene, so bili razred zase, skoraj vsi drugi pa so bili enaki potepuhi po hribih kot jaz. Dobivali so sicer nekakšno hrano in države, ki pa je bila minimalna, tako da denarja nihče ni imel kdovekoliko in smo vsi živeli skrajno skromno. Toda

Plezalec v težavnem previsu: Ante Mahkota

ko sva z Nadjo prišla v Dolomite in tam splezala takrat najtežjo steno, Cimo Su Alto, kar je bila poleg vsega še prva ženska ponovitev, so nama bila odprta vsa vrata, tista pač, na katera želiš kot alpinist potrkati. Nekaj framazonstva je v plezalstvu: poveš nekaj čarobnih besed, da sogovorniki vidijo, da si pravi, in te vzamejo za svojega. V Afriki, na primer, ali na Japonskem, kamor sem prišel brez alpinistične opreme, pa sem se odločil splezati na Kilimandžaro in na Fudži pozimi, kar je težko, sem poiskal neke zveze, neke ljudi, ki mi sprva kajpada niso čisto zaupali, ker me niso čisto nič poznali, jim povedal nekaj stvari in takoj dobil, kar sem hotel. Če se pogovarjaš z nekom, ki je nekoč že bil v Eigerju, in mu v desetih minutah poveš, kako si šel čez določen previs in kako je treba na določenem mestu prijeti, je s tem povedano rokovnjaško geslo.«

NEIZPOLNJENI GORSKI ŽELJI

– *Katere so bile vaše najtežje smeri in vrhovi, pogorja?*

»Bil sem iz zelo srečne generacije: v Julijcih so bile še prazne stene in so bili pred nami kupi odprtih problemov. V Triglavu sta bili glavni dve stvari pozimi še nepreplezani – Čopov steber in Dolga nemška; Sfinga je bila popolnoma prazna, Rakova špica je bila prazna, Špikova glava je bila prazna. Razmeroma veliko takih problemov je bilo: ko prideš v neko dolino, kot bi prišel na Luno, se postaviš spodaj in če se na stvar spoznaš, pogledaš in vprašaš, ali je tole že splezano; to so stvari, ki takoj padejo v oči. Vsakdo, ki pride pod goro, vpraša, ali je tako markantna zajeda, greben, raz ali stena že splezana. Ko sem jaz prišel v alpinizem, marsikaj še ni bilo splezano, zdaj pa pač je. Moja generacija je tudi preskočila nekatere

smeri, ki so bile katekizem prejšnje generacije, na primer Aschenbrennerja, zajedno Šit in še kaj; to je bil zame trening, ne pa razvojna stopnja. Zdaj pa so plezalci še eno stopnjo naprej, ko **Silvo Karo**, na primer, spleza v enem dnevu zajedno Šit gor in dol pa še Aschenbrennerja gor in dol. Mi smo to že preskočili; to ni bila več najhujša preizkušnja pri napredovanju v težavnostih. – Ob tem velja seveda omeniti velike prve ženske ponovitve, se pravi severne stene Matterhorna, zahodne stene Druja, najtežje stene v Dolomitih.«

– *Dosegli ste torej v alpinizmu skoraj vse, kar ste se namenili.*

»Dve stvari se mi v alpinističnem življenju nista izpolnili, dve želji: s prvo žensko na svetu sem hotel splezati severno steno Eigerja in hotel sem priplezati na kakšen osemtisočak. Oboje se mi je izmuznilo po nenavadnih okoliščinah: v Eiger nisva šla, ker sva imela z Nadjo težave v Matterhornu in potem v Eiger ni bilo mogoče iti, za osemtisočak pa so me prikrajšali vojaki; imenovan sem bil že namreč za vodjo odprave na Kangbačen, pa sem moral iti k vojakom, kjer je bilo tudi že vse dogovorjeno, da me bodo spustili, pa me niso. No, Kangbačen ni čisto osemtisočak, vendar je bil takrat najvišji še neosvojeni vrh ne svetu. Kot so mi pripovedovali, tehnično ni nič posebnega, če je vreme vsaj približno v redu. Druga naša odprava na to goro je popolnoma uspela. Po vojaščini pa sem se začel intenzivno ukvarjati s kariero in službo.«

– *Ali vas je bilo v hribih in v nevarnih stenah kdaj strah? Ali strah v nevarnostih mora biti?*

»Strah me je bilo vsaj dvakrat, sicer pa ne. Mislim (in o tem sem se pogovarjal tudi z drugimi ljudmi, ki imajo o tem kakšne izkušnje), da te mora biti grozno strah doma, ko se na podvig pripravljaš, ne pa pod steno ali v njej. Vsaj z menoj je bilo vedno tako, da sem imel pod steno, če je bila zelo težka, vedno veliko tremo, toda tisti hip, ko sem zagrabil prvi opriemek, sem na vse pozabil. Mislim, da stoodstotno lažje tisti, ki so v romanih ali spisih opisovali, kako so med plezanjem mislili na ljubico, ženo ali mammo. Na čisto nič drugega ne misliš v steni kot na plezanje, in zato je to tudi tako zapeljivo. Padcev smo se v mojih časih veliko bolj bali, kot se jih zdaj, saj so bile naše vrvi v začetku še take, da jim ni bilo mogoče popolnoma zaupati; vendar padcev nisem imel prav veliko. – Strah me je bilo nekoč, ko je blazno letelo kamenje v steni, strašno strah me je bilo, ko sva bila s Kunaverjem četrto noč pozimi v Triglavski severni steni in nisva vedela, kako se bo vse skupaj izšlo (pa še zelo mlada sva bila takrat), in še enkrat me je bilo strah, ko nas je dobil vihar v Grands Charmoza in smo štiri dni sedeli v steni in nismo mogli ven. Vendar me je bilo vsakokrat strah zelo kratek čas.«

STO ŽENSK NA TRIGLAV

– *Delček tiste želje, da bi postali tak gorski vodnik, da bi tudi pisali knjige, pa se vam je vendarle uresničil.*

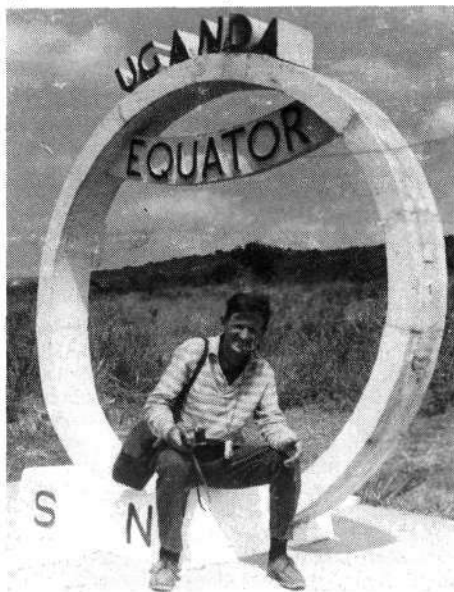
»Da, vendar mnogo kasneje. Takrat, ko smo se vrnili iz Himalaje, smo skupaj napisali knjigo

Noči in viharji, potem pa sem se ukvarjal z avtomobili, s časopisi, direktorstvi in urednikovanjem pri časnikih. V nekem obdobju pa sem spoznal, da bi bilo vendarle treba nekaj povedati o gorništvu naše generacije. Mislim, da sem se v Sfinji kar potrudil; hotel sem iti malo čez novinarstvo, čeprav seveda ne vem, ali je to že pisateljstvo. Knjiga, ki sem jo zdaj izdal, ni samo reportažni zapis, ampak nekaj tega, da ljudi privlači. Na glasbo se sicer ne spoznam kdovekako, toda ko grem na koncert in če mi med igranjem gredo po hrbtu mravljinici, mislim, da je dobra glasba. Najbrž je tako tudi pri knjigi.«

– *Vi ste tudi oče znane akcije in pohoda Sto žensk na Triglav.*

»To je bil pravzaprav hec. Tisto leto, ko sem splezal Sfinjo, leta 1966, nisem imel neko obdobje nobene teme, ki bi jo obdelal za časopis, pri TT pa smo vsak mesec startali z ničle in bili plačani po objavljenih vrsticah (čeprav smo dobro zaslužili, ker smo vsi po vrsti veliko delali, morali pa smo imeti vsak teden objavljeni dve reportaži ali prispevka). Tako sem se spomnil nekega župnika, ki je organiziral turo sto žensk na Monte Roso. Takrat sploh nismo mislili, da bo iz tega kdovekakšen uspeh. Objavili smo razpis, pa se je prijaviло okrog tisoč žensk. Izbrali smo sto prijavitelj, jih peljali na Triglav in iz tega je potem postala čisto dobra akcija. Podobno je bilo tudi veliko pozneje z akcijo Podarim-dobim, ko sem mislil, da bomo prodali 200 000 kartic, pa smo jih dva milijona. Kljub takšni sreči pa ne verjamem v srečo; človek mora imeti intuicijo, da kaj takega začne, potem pa je treba vsako stvar zelo resno pripraviti, in to se naučiš v alpinizmu: postavljaš si visoke cilje in zelo skrbno pripraviš vse, da jih boš dosegel. Če jih dosežeš ali ne, je

Kot dopisnik iz Afrike je Mahkota na »črni celini« marsikaj splezal in bil tudi na ekvatorju

odvisno od vremena, sreče in še marsičesa drugega; toda pripraviti moraš vse pogoje, da bi lahko šel na najvišje – potem pa ti uspe ali pa ne. Če misliš, da bo uspeh kar prišel, pogojev pa si prej ne ustvariš, iz vsega tega ne more biti nič.«

PLEZALSKA UNIVERZA

– Po kar dolgem obdobju klasičnega alpinizma pri nas ste vi stopili stopnico višje v tem razvoju, zdaj pa so mlajši alpinisti stopili še stopnico višje. Kako lahko razložite te preskoke? Ali je do tega prišlo, ker so se ljudje odločili, da se bodo skoraj poklicno ukvarjali s tem, ali zaradi česa drugega?

»Zdaj so se alpinisti pri nas zelo profesionalizirali. Sam sem se preživljal z alpinizmom približno dve leti, ko sem predaval, pisal članke in malo vodil. Ti fantje delajo zdaj to že kar nekaj let. Poleg tega imajo posebne kvalifikacije, štejejo se jim delovna leta, kar je potrebno za poznejše življenje. Vsak naš alpinist je stal na ramah generacij. Slovenski alpinizem je bil po ženski strani približno 30 let sploh v popolnem svetovnem vrhu z **Miro Marko Debelak, Pavlo Jesih, Nadjo Fajdigo, Barbko Ščetinin** in še nekaterimi. Moški smo bili tudi že kar visoko, sedanja generacija pa je skočila popolnoma ven; **Tomu Česnu** je uspel totalni preboj; lani nihče od resnih ljudi ni dvomil, da je najboljši alpinist na svetu. Pojavila so se sicer opravljajnja in nevoščljivosti, vendar mu ni nič od tega škodovalo. Mislim, da je tudi v alpinizmu vse zgrajeno na generacijah; mislim, da mora obstajati tradicija za neko dejavnost, da potem lahko nekdo postane vrhunski v svetovnem vrhu.«

– Kaj vas je alpinizem poleg plezanja še naučil, če vas je kaj?

»Po moji sodbi je alpinizem fantastična šola za življenje. Navadiš se ceniti stvari, ki jih mnogo ljudi spozna šele kasneje: marsikaj morajo doživeti, da šele spoznajo, da na svetu niso samo mercedes, vila in podobne stvari, da so na svetu še pomembnejše reči, kot je na primer prijateljstvo, da se lahko na nekoga zaneseš, da velja moška beseda, kot se reče. Za svojo duševnost pridobiš v alpinizmu že v zgodnji mladosti marsikaj, in sicer v zelo ekstremnih razmerah. Izredno pomembno je tudi, da se v alpinizmu navadiš izjemne natančnosti; če v alpinizmu pozabiš doma drobno iglico za čiščenje kuhalnika, imaš potem lahko nepopisne težave. Zato alpinisti (verjetno še zdaj, kot smo tudi mi) pred težavno turo na razgrnjeno vrečo za bivakiranje naložijo vse, kar mislijo, da bodo potrebovali v steni, pri tem pa morajo natančno vedeti, da mora biti vse perfektno pripravljeno, ker se bo sicer kaj narobe zgodilo. To je za življenje velika šola. Kolikor jaz poznam moje plezalske generacije, so v življenju vsi uspeli: Aleš Kunaver je bil zelo uspešen pri svojem delu, Levstek je namestnik direktorja inštituta Jožef Stefan, Tone Jeglič je naredil fakultetno kariero. Nekateri po svetu so tudi uspeli na drugih področjih, medtem ko so se nekateri odločili za profesionalne alpinistične kariere, na

primer **Diemberger** ali **Hiebeler**. Vsi so nekaj postali in torej nikakor ne velja nekdanja teza, da se ljudje ukvarjajo z alpinizmom zato, ker s tem kompenzirajo svoje manjvrednostne komplekse, v gorah pa zelo hitro postaneš slaven.«

POGUM PRED MEJO BREZUMA

– Naštevate samo pluse; kaj pa tisti, ki so v gorah ostali, pomrli?

»Od mojih prijateljev se je ubil samo Marko Dular, ki je umrl v gorskem viharju. Sicer pa so ljudje, o katerih pišem v Sfingi, umrli pozneje, ne v gorah. Od mojih prijateljev se ni v gorah razen njega ubil nihče, vsaj v obdobju, ko sem se sam intenzivno ukvarjal s tem. Zdelo se nam je, da se nam prav veliko huđega v gorah ne more zgoditi: ker smo bili odlično pripravljene in previdni, saj mora biti v pogumu velik del previdnosti, morda celo 90 odstotkov, sicer se pogum sprevrže v brezum. Filozofija **Klementa Juga** v alpinizmu pa se seveda konča s smrtjo: kjer je volja, tam je pot – to je ničejanstvo; zato so se Nemci pred vojno s to filozofijo tako blazno pobijali v hribih.«

– Toda vi ste v Sfingi prav tako hoteli priti na vrh za vsako ceno.

»Že, že, toda ko smo videli, da ne gre, smo se vedno vrnili. V Sfingo smo hodili gor in dol skorajda po tekočem traku. Ne, za vsako ceno pa nikoli nismo šli nikamor! Ko se je zdelo, da je konec šale, smo se vedno obrnili. V alpinizmu velja stara modrost, da si en meter pod vrhom stene še vedno bližje dnu kot vrhu, in to je seveda vedno treba vedeti.«

Indonezijski planinci

Indonezija, po številu prebivalstva peta država na svetu (za Kitajsko, Indijo, Sovjetsko zvezo in Združeni državi Amerike), ima od leta 1988 svojo planinsko organizacijo, ki se imenuje »Federasi Panjat Tebing Indonesia« (Zveza indonezijskih plezalskih dejavnosti) in ima sedež v Džakarti. Ta organizacija še ni članica mednarodne planinske zveze UIAA, vendar je mogoče pričakovati, da se bo včlanila vanjo najpozneje prihodnje leto. Zdaj se Indonezijska planinska zveza trudi, da bi organizirala svojo gorsko reševalno službo in ji bo, kot piše v četrtletnem biltenu UIAA iz letošnjega junija, »v veliko pomoč, če bi katera od naših članic lahko tja poslala izkušeno reševalno skupino kot inštruktorje.«

Odšla je Loulou Boulaz

V Ženevi je letošnjega 13. junija umrla **Louise (Loulou) Boulaz**. Z njo je odšla velika osebnost alpinizma. Rodila se je 6. februarja 1908 v Avenchesu. Kot izredna smučarka in alpinistka je bila od leta 1936 do 1938 članica smučarske državne reprezentance, leta 1936 in 1937 francoska prvakinja v smuku in leta 1937 na svetovnem prvenstvu v Chamonixu tretja v slalomu. Najprej v spremstvu z **Lucie Durand** in nato med drugim z **Raymondom Lambertom** in **Pierrom Bonnazom** je Loulou opravila vrsto prvenstvenih smeri in tur, ki so bile med najtežavnejšimi v tridesetih in štiridesetih letih. Poleg tega je sodelovala na več odpravah v Himalajo, na Kavkaz in v Saharo, tako med drugim leta 1959 v ženski odpravi na Co Oju (8201 m), kjer so umrli dve ženski in trije šerpe pod snežnim plazom v višinskem taboru. Loulou Boulaz je sodila v elito velikih alpinistk 20. stoletja in zato pravzaprav niti ni nenavadno, da so jo imenovali za častno članico ženevskega SAC (Švicarsko planinsko društvo), in sicer še preden so ženske lahko postale člani tega društva.